

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Αθήνα, 22 - 04 - 2019

Αριθ. πρωτ.: 30565

Ταχ. δ/ση: Σταδίου 27, Αθήνα
Ταχ. κώδικας: 101 83
Πληροφορίες: Α. Κουτσελάκη
Α. Γιαννούλη
Τηλέφωνα: 2131364033
2131364368
Φαξ: 2131364354
Ηλεκ. ταχυδρ.: koinonouleftikos@ypes.gr

Προς:
Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων &
Αιτήσεων Κατάθεσης Εγγράφων

Κοινοποίηση:
Βουλευτές:
κ. Γεώργιο Κουμουτσάκο
κ. Μαυρουδή Βορίδη
κ. Σταύρο Καλαφάτη
κ. Συμεών Κεδίκογλου
κ. Σάββα Αναστασιάδη
Βουλή των Ελλήνων

Θέμα: Κοινοβουλευτικός Έλεγχος

Σχετ.: Η υπ' αριθμ. πρωτ. 6727/29-03-2019 Ερώτηση

Σε απάντηση της ανωτέρω Ερώτησης, που κατέθεσαν οι Βουλευτές στους οποίους κοινοποιείται το παρόν, με θέμα «Προστασία των Ευρωεκλογών από παραπληροφόρηση και κυβερνοεπιθέσεις», κατά λόγο αρμοδιότητας, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα :

Ως γνωστόν, τα τελευταία χρόνια το θέμα των κινδύνων που συνεπάγεται η χρήση των νέων τεχνολογιών, και ειδικά του διαδικτύου, τόσο για την ασφάλεια κρίσιμων υποδομών κατά τη διεξαγωγή των επιμέρους εκλογικών διαδικασιών στα περισσότερα σύγχρονα κράτη, όσο και κατά το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή των προεκλογικών εκστρατειών κομμάτων και υποψηφίων, απασχολεί σε μεγάλο βαθμό και την επιστημονική κοινότητα και την κοινή γνώμη διεθνώς.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2018 σχέδιο δράσης για τη διασφάλιση ελεύθερων και δίκαιων ευρωπαϊκών εκλογών. Όπως σημειώνεται στη σχετική ανακοίνωση [COM(2018) 637 final / 12.9.2018] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «[ε]νώ η διαδικτυακή επικοινωνία έχει μειώσει τα εμπόδια και το κόστος αλληλεπίδρασης των πολιτικών παραγόντων με τους πολίτες και προσφέρει εξαιρετικές ευκαιρίες, έχει επίσης αυξήσει τις δυνατότητες των κακόβουλων παραγόντων να στοχοποιούν τον δημοκρατικό διάλογο και τις εκλογικές διαδικασίες. Το διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να διευκολύνει τους παράγοντες να παρουσιάζουν πληροφορίες αποκρύπτοντας την προέλευση ή τον σκοπό τους, για παράδειγμα αποσιωπώντας το γεγονός ότι μια ανακοίνωση (όπως μια ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης) αποτελεί πληρωμένη διαφήμιση και όχι παρουσίαση πραγματικών γεγονότων, προβάλλοντας μια γνώμη ως δημοσιογραφία και παρουσιάζοντας επιλεκτικά ειδήσεις με σκοπό την αναζωπύρωση εντάσεων ή την πόλωση του διαλόγου. [...] Επιπλέον, η ακεραιότητα των εκλογών μπορεί να επηρεαστεί σοβαρά από «συμβατικά» κυβερνοπεριστατικά, συμπεριλαμβανομένων κυβερνοεπιθέσεων με στόχο εκλογικές διαδικασίες, εκστρατείες, υποδομές πολιτικών κομμάτων, υποψηφίους ή συστήματα δημόσιων αρχών, καθώς και από την κατάχρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Πρόσφατες αποκαλύψεις, μεταξύ των οποίων η υπόθεση «Facebook/Cambridge

Analytica», είναι χαρακτηριστικές. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θεωρείται ότι έχουν χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά και έχουν δοθεί παράνομα σε τρίτους για πολύ διαφορετικές χρήσεις από αυτές για τις οποίες προορίζονταν αρχικά. Αυτό ανέδειξε τους πιθανούς κινδύνους που απορρέουν από τη χρήση ορισμένων διαδικτυακών δραστηριοτήτων για τη συγκαλυμμένη στόχευση πολιτών με πολιτικές διαφημίσεις και ανακοινώσεις, από την παράνομη επεξεργασία και καταχρηστική χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους για τη χειραγώγηση της γνώμης, τη διάδοση παραπληροφόρησης ή απλώς την υπονόμηση της αλήθειας, όταν αυτό εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς ή αυξάνει τους διχασμούς. [...]»

Με τη σχετική σύσταση [C(2018) 5949 final / 12.9.2018] που απηύθυνε προς τα κράτη μέλη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταξύ άλλων :

Κάθε κράτος μέλος παροτρύνεται να δημιουργήσει και να στηρίξει ένα εθνικό δίκτυο εκλογών.

Ζητείται από τις αρχές των κρατών μελών με αρμοδιότητες σε θέματα εκλογών να συνεργάζονται με τις αρχές σε συναφείς τομείς (όπως οι αρχές προστασίας των δεδομένων, οι ρυθμιστικές αρχές των μέσων επικοινωνίας, οι αρχές για την κυβερνοασφάλεια κ.λπ.) έγκαιρα και αποτελεσματικά. Εφόσον είναι αναγκαίο, θα πρέπει, επίσης, να συνεργάζονται με τις αρχές επιβολής του νόμου.

Συστήνεται στα κράτη μέλη να ορίσουν σημεία επαφής για τη συμμετοχή τους σε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο συνεργασίας για τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σε υλοποίηση της ανωτέρω σύστασης και συμμεριζόμενο τον προβληματισμό των ευρωπαϊκών οργάνων, από το τέλος του 2018 το Υπουργείο Εσωτερικών συμμετέχει, δια των αρμόδιων υπηρεσιακών στελεχών του, στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνεργασίας για τις Ευρωπαϊκές Εκλογές. Στις συναντήσεις αυτού του δικτύου εκφράστηκε η πρόθεση της Ε.Ε. να προστατευθεί η δημοκρατία στα κράτη μέλη, ενόψει των ευρωπαϊκών εκλογών του 2019, καθώς και των εθνικών και τοπικών εκλογών που θα πραγματοποιηθούν στα κράτη μέλη έως το 2020.

Το σχετικό σχέδιο δράσης επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική ανάπτυξη των ικανοτήτων της Ε.Ε. και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και της Ε.Ε., και συγκεκριμένα :

(α) Στη βελτίωση του εντοπισμού των συναφών κινδύνων και απειλών, με ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των αρμόδιων υπηρεσιών και μονάδων, στη συντονισμένη αντίδραση, μέσω της δημιουργίας ειδικού συστήματος ταχείας ειδοποίησης μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. και των κρατών-μελών ώστε να διευκολύνεται η ανταλλαγή δεδομένων και αξιολογήσεων των εκστρατειών παραπληροφόρησης και να παρέχονται ειδοποιήσεις σχετικά με τις απειλές παραπληροφόρησης σε πραγματικό χρόνο, στο οποίο η Ελλάδα μετέχει με δύο (2) άτομα, ένα εκ μέρους του Υπουργείου Εσωτερικών και ένα εκ μέρους του Υπουργείου Εξωτερικών,

(β) στη συμμόρφωση των διαδικτυακών πλατφορμών και φορέων, με βάση σχετικό κώδικα δεοντολογίας για τη διαφάνεια της πολιτικής διαφήμισης, την ενίσχυση των προσπάθειών για κλείσιμο των ενεργών ψεύτικων λογαριασμών, την επισήμανση των μη ανθρώπινων αλληλεπιδράσεων [μηνυμάτων που διαδίδονται αυτόματα από αυτοματοποιημένα προγράμματα («μποτ»)] και τη συνεργασία με ελεγκτές γεγονότων και πανεπιστημιακούς ερευνητές για τον εντοπισμό των εκστρατειών παραπληροφόρησης και για την ευρύτερη προβολή και διάδοση του διακριβωμένου περιεχομένου, καθώς και

(γ) στην ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση των πολιτών.

Στο ίδιο πλαίσιο, στελέχη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών μετείχαν και στην άσκηση επί χάρτου που διεξήγαγε στις 5/4/2019 ο ENISA, με σκοπό να διαπιστωθεί η ταχύτητα αντίδρασης, και να καταγραφούν οι θέσεις των κρατών-μελών ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των επεισοδίων.

Περαιτέρω, με το άρθρο 105 του ν. 4604/2019 (50 Α'), κατόπιν νομοθετικής πρωτοβουλίας του Υπουργείου Εσωτερικών, συνεστήθη το Εθνικό Εκλογικό Δίκτυο, με σκοπό την προστασία της ακεραιότητας των εκλογικών διαδικασιών και της εμπιστοσύνης των πολιτών σε αυτές λόγω της χρήσης του διαδικτύου και γενικώς ΤΠΕ, τόσο για τη διεξαγωγή προεκλογικών εκστρατειών όσο και για αυτή καθεαυτή την οργάνωση της εκλογικής διαδικασίας. Το Εθνικό Εκλογικό Δίκτυο διαρθρώνεται σε δύο σκέλη :

(α) Ένα Δίκτυο Διαχείρισης Περιστατικών Ασφαλείας, το οποίο έχει την επιχειρησιακή και συντονιστική αρμοδιότητα για όλα τα θέματα σχετικά με την ασφάλεια συστημάτων ΤΠΕ του Υπουργείου Εσωτερικών, των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, ως φορέων που εμπλέκονται στην προετοιμασία και διεξαγωγή των κάθε είδους εκλογικών διαδικασιών

εθνικής εμβέλειας, το οποίο λειτουργούσε ατύπως ήδη από τις εκλογές του 2014 και αποκτά πλέον θεσμική υπόσταση και αναβαθμισμένη επιχειρησιακή ικανότητα, και

(β) μία Επιτροπή για την Ορθή Χρήση του Διαδικτύου στις Εκλογικές Διαδικασίες, με έργο την επεξεργασία και εισήγηση προς τους συναρμόδιους Υπουργούς κατάλληλων κανονιστικών ρυθμίσεων για την πρόληψη των ψευδών ειδήσεων (fake news), του σεβασμού των προσωπικών δεδομένων των πολιτών και της διαφάνειας στη χρήση του διαδικτύου για την προεκλογική προβολή των πολιτικών κομμάτων και των υποψηφίων, με τεχνικό-επιστημονικό χαρακτήρα και σκοπό την αξιοποίηση επιστημονικών εργαλείων που ήδη διαθέτουν πανεπιστήμια και ερευνητικοί φορείς της χώρας, να μελετήσει τα ανωτέρω φαινόμενα και να επεξεργαστεί κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο.

Τέλος, σημειώνεται ότι το Εθνικό Εκλογικό Δίκτυο, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου πριν από τη διενέργεια βουλευτικών εκλογών, εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εθνικού δημοψηφίσματος, λογοδοτεί για το σύνολο των ενεργειών του στη Διακομματική Επιτροπή των άρθρων 43 του π.δ. 26/2012 και 28 του ν. 3023/2002.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΡΙΤΣΗΣ